

BULGARA ESPERANTISTO

— Органъ на Българския Есперантски Съюзъ —
— Organo de la Bulgara Esperantista Asocio —

APERAS DUFOJE MONATE

Abonpago por alilando:

3 sv. fr. aŭ egalvaloro.

Redakcio: s.r. Car Boris, 69 — Sofio.

ИЗЛИЗА ДВА ПЖТИ ВЪ МЕСЕЦА

Абонаментъ: за година 60 лева

за 1/2 година 35 лева

Отдѣленъ брой 3 лева.

Урежда редакционенъ комитетъ

Редакция (Администрация) „Царь Борисъ“ 69

На работа!

Есперантското движение въ страната ни, макаръ и доста силно, като всички естествени явления въ културното общество, търпи промѣнитѣ на живота и влиянията на условията. То е като деликатно растение, за което трѣбва да се положатъ особени грижи, докато то започне да дава хубави цвѣтове и ухание. За да се развива правилно движението, неговитѣ водители трѣбва да се съобразяватъ съ общата економика на живота: — съ минимумъ енергия — максимумъ резултати.

Това сж причинитѣ на днешната реформа въ съюзнитѣ издания. Настоящото списание не е нито миналогодишното „Bulgara Esperantisto“, нито в-къ „Есперанто“. То е тѣхната сплавъ. Ето защо, то ще се стреми достойно да замѣсти спрѣлитѣ да излизатъ издания. Въ изпълнение на задачитѣ си, то ще има неocenимата помощ на новооснованата библиотека „Bulgara Esperantisto“.

Какви ще бждатъ цѣлитѣ и задачитѣ на новото списание?

Преди всичко, като издание на Българския Есперантски Съюзъ, то ще бжде неговиятъ *официаленъ органъ*. Това значи, че то ще отразява въ страницитѣ си идейния и организационенъ животъ на съюза. То ще е постоянната връзка между Централниятъ Комитетъ на съюза и българскитѣ есперантисти. Ето защо, по решение на XIII-я ни Конгресъ, *всѣки организиранъ членъ на съюза трѣбва да бжде абонатъ на органа*.

Една важна придобивка на органа ни е и факта, че той ще бжде списванъ на два езика: български и есперанто. Съ това се цѣлятъ две нѣща: Bulgara Esperantisto да бжде връзката между българскитѣ и чуждестраннитѣ есперантисти, и второ, да дава лекъ есперантски материалъ за четене на начинающитѣ и новитѣ есперантисти. Поради това рубриката „движението въ страната ни“ ще бжде списвана на есперанто, а „движението въ чужбина“ на български. Освенъ това узодната статия ще бжде давана въ паралеленъ текстъ. Начиная отъ идущия брой, всѣки брой ще има есперантска страница съ литературно четиво на есперанто. По тоя начинъ страницитѣ на ВЕ ще бждатъ добро помагало на новитѣ есперантисти при изучаването на езика.

Другъ важенъ отдѣлъ въ органа ни ще бжде рубриката „Езикови въпроси“. Съ тази постоянна трибуна, отъ която всѣки ще има правото да запитва и поучава, се цѣли да се премахнатъ онези

Al laboro!

La esperanta movado en nia lando, kvankam sufiĉe forta, kiel ĉiuj naturaj fenomenoj en la kultura societo, estas efikata de la ŝanĝoj en la vivo kaj sentas la influon de la cirkonstancoj. Ĝi estas kiel delikata kreskaĵo, kiun oni devas zorge flegi, ĝis kiam ĝi komencos donadi belajn florojn kaj aromon. Por ke la movado regule evoluu, ĝiaj gvidantoj devas konsideri la ĝeneralan ekonomion de la vivo: — per minimumo da energio, maksimumon da rezultoj.

Tiuj estas la kaŭzoj de la hodiaŭa reformo en la asociaj eldonoj. La jena gazeto estas nek la pasintjara „Bulgara Esperantisto“ nek „Есперанто“. Ĝi estas ilia kunfandaĵo. Jen kial ĝi penas inde anstataŭi la revuojn ĉesintajn aperi. En la plemumo de siaj taskoj ĝi havos la nepritakseblan helpon de la novefondita biblioteko „Bulgara Esperantisto“.

Kiaj estos la celoj kaj la taskoj de la nova gazeto?

Antaŭ ĉio, kiel eldono de la Bulgara Esperantista Asocio, ĝi estos ĝia *oficiala organo*. Tio signifas, ke ĝi reflektados en siaj paĝoj la idean kaj organizan vivon de la Asocio. Ĝi estos la konstanta ligilo inter la Centra Komitato de la asocio kaj la bulgara esperantistaro. Jen kial, laŭ la decido de nia XIII-a kongreso, ĉiu organizita membro de la asocio devas esti abonanto de la organo.

Unu grava akiraĵo de nia organo estas la fakto, ke ĝi estos redaktata en du lingvoj: bulgara kaj esperanta. Per tio estas celataj du aferoj: ke „Bulgara Esperantisto“ estu la ligilo inter la bulgara kaj alilandata esperantistaro, kaj due, ke ĝi donadu facilan esperantlingvan legomaterialon al la komencantoj kaj novaj esperantistoj. Pro tio la rubriko „Enlanda movado“ estos redaktata en Esperanto, kaj „Eksterlanda movado“ bulgare. Krom tio, la ĉefartikolo estos presata en paralela teksto. Komence de la venonta numero, ĉiu numero, enhavos esperantan paĝon kun literatura legaĵo en Esperanto. Tiamaniere la paĝoj de В. Е. estos bona helpilo por la novaj esperantistoj dum lernado de la lingvo.

Alia grava fakto en nia organo estos la rubriko „Lingvaj demandoj“. Per tiu-ĉi konstanta tribuneno, el kiu ĉiu havos la rajton demandi kaj instrui, oni celas forigi la lingvajn mihelpojn kaj malperfektaĵojn, renkontatajn kaj alprenatajn malbone, pro unu aŭ alia kaŭzo dum la lernado de la lingvo.

703.453-С. 8-9

1926/27 - 1927/28

езикови пречки и недъзи, срещани и заучавани лошо, по една или друга причина, при изучаването на езика.

Със пропагандичните си и идейни статии БЕ ще бжде отлично средство за пропаганда въ ржцетъ на съидейниците при тѣхната есперантска дейност.

Като общъ органъ на съюза, списанието ще се стреми да обеме като фокусъ цѣлото есперантско движение въ страната ни. За тая цѣль то ще дава редовно статии, които интересуватъ и специалните есперантски организации: студентска, ученическа, учителска, работническа, на слѣпитѣ и пр.

На края още една уговорка. Колкото и да се стреми редакцията да даде нѣщо ценно, тя не може да направи абсолютно нищо безъ помощта на есперантиститѣ. Нека се знае. БЕ е органъ на българскитѣ есперантисти, следователно, тѣ сж тѣзи, които трѣбва да се грижатъ за него. *Всѣки новъ сътрудникъ, всѣки новъ абонатъ донася още по една тухла за красивата сграда на есперантското движение въ страната ни.*

Нека бждемъ добри зидари!

Отъ редакцията.

Kun siaj propagandaj kaj ideaj artikoloj BE estos perfekta propaganda rimedo en la manoj de la samideanoj dum ilia esperanta agado.

Kiel komuna organo de la asocio, la gazeto penos enteni kiel fokuso la tutan esperantan movadon en nia lando. Por tiu celo ĝi donados regule artikolojn, kiuj interesas ankaŭ la fakajn esperantajn organizaĵojn: studenta, gelernanta, instruista, laborista, blindula k. c.

Fine, ankoraŭ unu kondiĉo. Kiom ajn la redakcio penu prezenti ion valoran, ĝi povos fari absolute nenion sen la helpo de la esperantistoj. Estu sciate. BE estas organo de la bulgaraj esperantistoj, sekve, ili estaj tiuj, kiuj devas zorgi pri ĝi. Ĉiu nova kunlaboranto, ĉiu nova abonanto alportas po ankoraŭ unu briko por la bela domo de la esperanta movado en nia lando.

Ni estu bonaj konstruantoj!

De la redakcio.

Зелената седмица е дѣловия празникъ на българското есперантство.

Есперантисти, пригответе се за седмицата, 7—14 ноември.

Абсурдни изводи за есперанто*)

Въ брой 293 отъ 14. VIII. на в. „Отечество“ въ надвечерието на откриването на XIII конгресъ на българскитѣ есперантисти, — съ тенденция да бждемъ уязвени и сщевременно да се заблуждаватъ читателитѣ, и съ това да се създава настроение противъ насъ, Г-нъ Ив. Поповъ отъ Разградъ, ако се не лжжемъ директоръ на гимназията, въ статията си „Есперанто“, се решава да ни донесе ех abrupto генерално сражение пресичайки ни комуникационитѣ съобщения къмъ гр. Варна — конгресния градъ, и по тоя начинъ да ни направи на прахъ и пухъ. Наполеонова тактика. Следъ единъ ирониченъ уводъ Г-нъ Поповъ пояснява какъ въ учителския съветъ *необорими аргументи*, поддържани отъ нѣкой отъ поборницитѣ противъ есперанто, — тая напасть за умствена нравствена и национална разруха, а имено:

1. *Че на Есперанто нѣмало и неможело да има никаква сериозна литература, нито научна, нито художествена;*

2. *Че ученицитѣ нахалостъ ще пилѣятъ ценно време и енергия да изучаватъ тоя искусственъ езикъ, лишень отъ всѣкакъвъ практически смисълъ, уважаемиятъ критикъ разправя, че надделѣло въ съвета мнението да се разреши на ученицитѣ да изучаватъ есперанто и да се основе есперантска група.*

Добре, разрешено волею — неволею, но трѣбва да се проследи причината на тая ученическа раз-

гащеностъ и разпасаностъ — интимнитѣ стремежи на тѣхнитѣ есперантисти.

И тукъ учителтъ описва единъ случай, какъ при единъ рефератъ, каквито ученици по нареждане на министерството на народното просвещение държали, се намѣрилъ единъ резюзденъ ученикъ-есперантистъ, който се изразилъ безпощадно и съ нахалство за националния езикъ, а възвеличилъ есперанто; по нататкъ учителтъ привежда единъ откъсъ отъ тетрадката на други, за да си представимъ умственото развитие, неграмотността и убогостъ на есперантиститѣ. И най накрая той отбелѣзва печалния фактъ за умишленото изхвърляне отъ програмата на нѣкаква ученическа забава националния химнъ. По всичко изглежда, че Г-нъ Поповъ а много силенъ въ дедукцията и индукцията.

Така отъ горнитѣ 2 предилки, взети априори, той иска да ни убеди несъмнено, че есперанто нѣма абсолютно никаква литературна, научна, художествена стойностъ и практическа мисълъ. — Тукъ той следва дедуктивния методъ: А по долу, съ цитуванитѣ случаи, които както сж предадени, сж безспорно едно петно за учащата се младежъ и тѣхнитѣ възпитатели въ Разградъ, той иска да извади заключение, че есперантското дѣло е нѣщо размирно, чутъ — ли не тождествено съ комунизма, което убива любовта къмъ отечеството и създава посредствени, убоги, личности. — Ето ви и индуктивния методъ.

Отъ единъ фактъ печаленъ въ учебното заведение, командвано отъ г-нъ Попова, се правятъ обобщения за цѣлото есперантско дѣло, осмѣно, подиграно, смазано, направено на прахъ и прахъ.

Сжщо така г-нъ Божанъ Ангеловъ, въ статията

*) Даваме мѣсто на настоящата статия изпратена до ред. на в. „Отечество“ съ копие до Ц. К. на Бълг. Еспер. Съюзъ. Статията е отъ стария български есперантистъ г. Ил. Силвестриевъ — председател на Шуменския Окр. Съветъ, който председателствуваше 13-я конгресъ на българскитѣ есперантисти.

си „Есперанто въ нашитѣ средни училища“ (Демократия, год. 5, кн. II) се бѣ изложилъ, аргументирайки априорно есперанто като мъртавъ езикъ, праздна забава съ измислици на празни умове, безъ всѣкаква образователна стойностъ и пр. пр. На времето ние се потрудохме въ брошурата „Есперанто като културенъ факторъ“ (изд. 1922 г.) да отговоримъ г-нъ Божанъ Ангелову и опровергнемъ предвзетитѣ му заключения.

При неопровержимитѣ доказателства за качества, стойността, ползата и ролята на помагалния международенъ езикъ есперанто, приведени тамъ, излишно било би да се втжлпяватъ наново такива, за да разубеждаваме и г-нъ Попова, та да го накараме другъ пжтъ да се отнася съ по-голѣмо приличие, по голѣмъ респектъ и по голѣма честностъ, когато критикува. Тая абсурдна статия на г-нъ Попова го уличава само въ непознаванетоъ на сжщността на идеята за международния, *искусствено* създаденъ езикъ; абсолютното непознаване на историята на международнитѣ езици въобще и частно на Есперанто.

При все това, нека що-годе отговоримъ по предвзетитѣ предилки на г-нъ Попова.

1. *За отричаната литературна, научна и художественна стойностъ на Есперанто.*

Бележитиятъ професоръ на французки езикъ въ Единбургския университетъ Charles Saulea, проучилъ основно 18 европейски и източни езици, казва: „Болшинството отъ аргументитѣ противъ есперанто сж основани на *повърхно* изследване или пълно непознаване дѣлото. Азъ съмъ гледалъ на изучаването на есперанто като на шудиране въ най-висока степенъ *философско*. Наистина, — и безъ да се превеличава, непознавамъ клонове за шудиране по пригодни за духа, безъ да говоря за практическата полза, отколкото е есперанто“.

Есперанто има твърде малко конкуренти между тѣй нареченитѣ естествени или национални езици, отъ точка зрение на изразителната му за *литературата* мощь.

Да приведа ли цитати отъ наши професори и известни личности като професоръ Шишмановъ, Арнаудовъ, Георговъ, Фаденхехтъ, Гаврийски и др.? — Да Ви приложатъ ли дългия списъкъ на учени отъ цѣль свѣтъ, академици, инженери, юристи и военни лица, числящи се въ редоветѣ на есперантиститѣ? — Французката академия на наукитѣ презъ 1921 г. нато препоржчва въвеждането на есперанто въ официалнитѣ програми на всички учебни заведения, нарича го *шедъвръ на логика и простота*; тя изтъква значението му за ония публикации, направени на тоя езикъ, предназначени за чужбина; решава да се избере комисия за приготвяне и изработване речници на *чиститѣ науки*.

Есперантската наука брои вече хиляди томове оригинални и преводни съчинения. Ето нѣкои отъ „несериознитѣ“ книги, преведени на есперанто отдавна, съ което тѣ ставатъ достояние на цѣль свѣтъ.

Отъ английски: Хамлетъ, Юлий Цезарь, Макбетъ, Сънъ въ лѣтна нощъ, Венециански търговецъ, Буря — отъ *Шекспиръ*; Небо и земя, Кайнъ, Манфредъ отъ *Байронъ*; Борба за животъ — отъ *Дикенсъ*; Гждиверъ въ страната на лилупутитѣ отъ *Джонатанъ Свифтъ*; Фабиола отъ *Уисманъ* и мн. др.

Отъ французски: Песеньта на Роланда; Георгъ Данденъ, Скжперникътъ, Донъ-Жуанъ, Насила оженване, Мнимия болень — отъ *Молиера*; Бесниятъ на Лафонтена; Аталия, Естеръ, отъ Расина; Разкази за феитѣ, отъ *Перолта*; Манонъ Леско — отъ *Прево*; Павелъ и Виргиния — отъ *Бернарденъ-де-сенъ Пиеръ*; Последния Абенсеражъ отъ *Шамобрианъ*; Евгения Гранде, Вендета — отъ *Балзакъ*; Пжтешествие въ стаята ми, — отъ *Деметръ*; Карменъ отъ *Мериме*; Живота на Исуса отъ *Ренана*; Планинския царъ — отъ *Абу*; Лудили сж тѣ, — отъ *Мирбо*; Сократъ отъ *Рише* и пр. и пр.

Отъ немски: Ифигения въ Таврида, Фаустъ, Братя и сестри, — отъ *Гьоте*; Вилхемъ Телъ, Разбойницитѣ, — отъ *Шилера*; Една глава отъ любовния животъ въ природата, — отъ *Бйолше*; Бедния музикантъ, Манастиря при Сендомиръ, — отъ *Грилпарцеръ*; Избрани приказки отъ *Гримъ*; Мина фонъ Брахнелмъ, отъ *Лесингъ*; Русалката отъ *Фуке* и пр. и пр.

Отъ полски: Панъ Тадеушъ, — отъ *Мицкевичъ*; Марта Прекжснатата песень, Добра Госпожа — отъ *Орзеско*; Фараонътъ — отъ *Прусъ*; Мазепа — отъ *Славоцки*; Аспазия — отъ *Свйентоховски*; Протесиласъ и Лаодамия — отъ *Воспийански*; Тя, третята, Сжда на Озириса, Какво се е случило еднажъ въ Сидонъ, Янко Музикантинътъ — отъ *Сецкевича*; Джното на Мизерията — отъ *Сйгрозовски* и други.

Отъ руски: Ревизоръ, Майска нощъ — отъ *Гоголь*; Червения смѣхъ — отъ *Леонидъ Андреевъ*; Борисъ Годуновъ — отъ *Пушкинъ*; Герой на нашето време — отъ *Лермонтовъ*; Басни отъ *Криловъ*; Бащи и деца отъ *Тургеневъ*; и пр. и пр. . . . Енеидата отъ *Виргилия*; Илиадата на *Омира*; Царъ Едипъ отъ *Софокълъ*; . . . Библията Евангелието . . . Но стига да не станемъ отегчителни.

Беконъ, Лайбницъ, Паскаль, Дебрось, Кондилякъ, Декартъ, Волтеръ, Волней, Амперъ, Максъ Мюллеръ, Толстой и много оца всемирни свѣтила, сж се отдавна изказали за несъмненитѣ ценни качества и предимства, каквито ще притежава искусственно създадения отъ чловѣческия гений езикъ: *леснина и свършенство*. Съвременнитѣ „юпитери“ считатъ, че даже повърхното запознаване съ международния езикъ, би уронило тѣхния авторитетъ. Простотата на граматиката на есперанто, не пречи на неизчерпаемостта му богатство. Срещу бремето за паметята у националнитѣ езици, ние имаме въ есперанто невъобразима леснина, математична точностъ и ясностъ, музикалностъ и звучностъ, гжвкавостъ и неограничено свършенство и способностъ за изразъ на най-тънцитѣ нюанси на мисълта.

Две думи за практическата полза, практическия смисълъ:

Есперанто е приетъ въ много търговски училища и препоржчанъ отъ търговскитѣ камари на много велики страни; съ него отдавна си служатъ международнитѣ панаири въ Виена, Милано, Франкфуртъ на Майнъ, Финландия и др.; въ Швейцария той бѣ въведенъ задължително въ нѣкои отъ училищата; въ много други страни той е въведенъ факултативно въ редъ учебни заведения; на него състояха нѣколко международни (официални) конференции като педагогическата въ института Жанъ-Жакъ-Русо въ Женева; търговската въ Венеция; обществото на народитѣ го не само препоржчва,

но и употребява (Международния институт на труда); Червения Кръст го е приелъ съ резолюция; Международния съюз на пощитѣ и телеграфитѣ миналата година го прие като ясенъ езикъ за телеграми и радиотелеграми наредъ съ другитѣ ясни езици. И нашето министерство на поштитѣта и съобщенията, респективно главната дирекция на пощитѣ и телеграфитѣ е разрешила есперанто официално. Грамадното значение на международния езикъ за международнитѣ конгреси е очевидно. Какъ чрезъ него се улесняватъ желѣзо-пътнитѣ, параходни, въздушни, пощенски и радиотелеграфни съобщения! Каква услуга той носи за економията на търговскитѣ сношения! Какъ чрезъ него ние есперантиститѣ, които обичаме не по-малко, а може би и по-вече родната си страна, можемъ да осветлимъ общественото мнение въ другитѣ страни, било чрезъ съобщения устни или писмени, било чрезъ специални трудове за нашата история и нашия народъ, за нашата култура! Какъ ние чрезъ преводъ еднажъ за винаги на нѣкое ценно българско произведение на есперанто, правимъ го знайно за цѣлото земно кълбо... И още много, много бихме ние продължили, за да изтжкнемъ ползитѣ отъ Есперанто и докажемъ неговата практическа смисълъ и че абсолютно никаква пакостъ не може да произтече отъ него, тъй като той е само едно неутрално, мощно, отдавна жадувано средство за сношение на хора, които говорятъ различни езици и които, когато живота ги поставя ежедневно въ контактъ, за това, мъчно могатъ да се разбератъ.

Вжтрешната идея на есперанто, чело̀вѣколюбieto, не е тъй страшна, както си я представя Г-нъ Попова.

И както любовта къмъ родната не изключва тая въ семействата, така и вжтрешната идея и философска сжщина на есперанто, която говори за приятелството между всички народи, и между хората въобще, не може да изключи любовта къмъ отечеството. — Есперанто нѣма за цѣль да измѣства националнитѣ езеци; напротивъ, той имъ помага и съдействува за тѣхния развой и напредъкъ.

Прочие, колкото и непълно да засегнахме въпроса, сметаме, че читателитѣ, ще си съставятъ ясна представа за тая абсурдна критика на Г-нъ Попова, по единъ въпросъ, който той непознава, или не разбира.

Нека се знае, че българската камара по починъ на учители, преди години бѣ приела закона за факултивното изучаване на есперанто въ нашитѣ средни училища; че министерството на просвещението и тая година поздрави XIII конгресъ на българскитѣ есперантисти; че преди още много и много години върховниятъ вождъ разреши съ официаленъ рескриптъ на пишуция тия редове въ битността му поручикъ отъ българската армия, носенето на разпознавателната петовърха зелена есперантска значка и водене курсъ отъ сжщия за граждани и военни, което ако бѣше страшно, не би било разрешено.

Другъ е въпроса дали трѣбва факултативно да се учи есперанто въ VI класъ, както бѣ по-рано, или задължително въ прогимназиалнитѣ три, като основа на чуждитѣ езици, и като средство на логичната мисълъ, на каквото мнение сме и ние. —

Другъ е въпроса дали ние сами препоръчваме безкрайното множество дружества, които разкъсватъ времето на нашата учаща се младежъ и я разсейватъ. — Но за всички става явно тенденциозния и абсурденъ колоритъ на статията на Г-нъ Попова, който по тоя начинъ се самъ излага.

Шуменъ, 20. VIII. 1926 г.

Запасенъ Подполковникъ, Председателъ на XIII конгресъ на българскитѣ есперантисти.

Ил. Силвестриевъ.

Какъ да наложимъ изучаването на Есперанто.

Проф. J Süsser.

Ако проследимъ общонародното есперантско движение, както то ни се рисува въ нашата преса, ще получимъ следната картина: навсѣкжде, където се показва, то е въ ржцетѣ на единъ или нѣколко ентузиазирани, които всячески се стремятъ да подтикнатъ колкото е възможно по-вече хора къмъ изучаване на нашия езикъ. Не може да се каже, че тѣхнитѣ усилия отиватъ напраздно защото всѣкжде, където работи такъвъ ентузиазиранъ отъ време на време се отварятъ курсове, целящи да вкаратъ нови сили въ движението ни.

Но почти никжде и никога крайниятъ успѣхъ не отговаря на положенитѣ усилия, не вземайки подъ внимание тия, които не довършватъ курса и тия, които изучаватъ езика, но оставатъ вънъ отъ движението,

Причината на това нерадостно явление е очевидно: почти всички курсисти гледатъ на изучаването на езика като на забавление, удоволствие, щомъ то започне да губи очарователността на новостъ. А това се дължи на обстоятелството, че нашиятъ езикъ не е проникналъ още достатъчно въ пулсиращиятъ практически животъ. Ако пропагандаторътъ или ржководителътъ на курсъ може да покаже на ученицитѣ си, че знанието на есперанто носи сжщата практическа полза, която представя много по мъчното изучаване на други живи езици при добиването на добре заплащани постове, картината на есперантското движение веднага би се измѣнила. Въ такъвъ случай не би било необходимо да пропагандираме, защото хората сами ни биха търсили, за да изучатъ езика.

Обстоятелството, че много търговски камари, панаири, фирми, индустриални предприятия и др. въведоха "официално" есперанто и че това или онова министерство на просвещението сж издавали благосклонни декрети, нѣма надеждниятъ успѣхъ, защото въ обществениятъ животъ това не се забелязва и често тия "успѣхи" оставатъ само на книга. Тукъ-таме се употребява официално международниятъ езикъ, но липсва още общото употребление въ практическиятъ животъ. А само чрезъ това хората ще се убедятъ. Общото въвеждане ще стане само тогава, когато голѣмата маса го изисква. Но тя ще го изисква тогава, когато той се вкорени въ нея.

По такъвъ начинъ есперанто е еволюиралъ въ проблема, чието разрешение става колкото по-дълго, толкова по-мъчно. Едно е ясно: За да се

вкорени есперанто въ маситѣ, ний се нуждаемъ отъ широка база. А нея може да даде само училището.

Познали тая необходимостъ, ний вече отдавна се стремимъ да накараме държавнитѣ училищни управления, чрезъ лични посещения и писмени молби, да въведатъ общо изучване на есперанто въ училищнитѣ програми. Но нашитѣ депутации не единъ пжтъ сж получавали отговоръ, че министерството не може да декретира *отъ горъ* общото въвеждане, но че ще отстъпи предъ фактическата нужда, която трѣбва да дойде *отдолу* т. е. когато масата го изиска. За да стане това трѣбва да тръгнемъ по новъ пжтъ.

За да завладеемъ училището, което единствено може да даде широката база, върху която есперанто ще може да проникне въ маситѣ, трѣбва предварително да спечелимъ учителството. А ще го спечелимъ, ако вземемъ отъ мѣстнитѣ комитети на учителскитѣ съюзи позволение да държимъ беседи на тема „Есперанто и училището“. Най-лесно се взема това разрешение чрезъ посещение на управителнитѣ тѣла на учителскитѣ съюзи, за да ги освѣтимъ подробно по нашето дѣло.

Въ моята територия азъ вече турихъ началото и имахъ такъвъ успѣхъ, какъвто даже не предполагахъ. За да покажа на присѣтствующитѣ практическото приложение на езика азъ тръгнахъ отъ Saaz съ още четири добре говорящи есперанто господа и направихъ въ сжщото време въ сжщиятъ салонъ малка изложба отъ около 60 различни чуждестранни есперантски вестници и книги, които събудиха живъ интересъ. Че моята беседа подейства въ желаното направление констатирахъ отъ обстоятелството, че донесенитѣ отъ менъ 10 учебника не стигнаха, за да задоволятъ всички заинтересувани. После узнахъ, че много отъ присѣтствующитѣ, главно по-младитѣ, учатъ вече есперанто. По моя молба получихъ отъ комитета на учителскитѣ съюзи удостоверение за моята беседа съ препорѣка къмъ комитетитѣ на сжщитѣ съюзи въ другитѣ градове, което азъ употребихъ при беседитѣ си въ последнитѣ.

Тоя начинъ на пропаганда трѣбва да бжде организиранъ отъ нашитѣ есперантски дружества. Последнитѣ могатъ да натоварятъ въ всѣки окръгъ или по-голяма областъ единъ или двама учители или професори, които да направятъ по цитирания начинъ първитѣ крачки, за да заинтересуватъ учителството къмъ изучване на езика. При насъ, въ Чехославия, е достатъчно да посочимъ само изпитнитѣ комисии за есперанто, която държавата вече установи презъ миналата година въ Прага и Брюнъ.

Въ беседитѣ винаги да се акцентира обстоятелството, че само при изучването на есперанто ученицитѣ сж задължени да изследватъ всѣка дума по нейната смисълъ, за да проникнатъ въ сжщността на идеята.

Когато числото на учителитѣ, усвоили международниятъ езикъ, се значително увеличи, сами учителскитѣ съюзи могатъ да изискатъ отъ министерството на просвѣтата общото въвеждане на есперанто като учебенъ предметъ въ учил. програми.

Преа. Гео В.

Не чакай втора покана — прати веднага лептата си за Есперантски домъ.

М. Аджаровъ.

Есперанто въ науката.

Много сж мѣчнотиятѣ, съ които трѣбва да се справя всѣки работникъ на научното поприще; много сж условията, за които той трѣбва да държи сметка, та да иматъ неговитѣ изследвания дѣйствителна стойностъ. Най-голяма пречка той среща въ многоезичието. Науката е плодъ отъ работата на хора принадлежащи къмъ всички културни народи. Тя съ пълно право може да се нарече интернационална. Резултата отъ своитѣ изследвания многобройнитѣ труженици въ областта на науката публикуватъ на езикъ, който тѣ добре познаватъ и на който могатъ правилно да се изразяватъ.

Една отъ наукитѣ, която твърде много страда отъ многоезичието е ентомологията — наука за насѣкомитѣ. Тази наука дължи много извънредно важни открития не на специалисти, а на любители. Отъ тѣхъ не може да се иска да употребяватъ въ своитѣ трактати единъ отъ най-разпространенитѣ езици на европо-американскитѣ културни центрове, още повече, че важността на езика е функция отъ споредвременното политическо положение, което е твърде променлива и зависима отъ много условия величина.

D-го Döhler ентомологъ есперантистъ дава следнитѣ сведения за езицитѣ, на които сжществуватъ писана литература за неговата специалностъ (Trichoptera съ около 2000 вида въ цѣлия свѣтъ, следователно една малка групичка): Той познава около 1600 трактати на 15 различни езици:

английски	японски	нѣмски
френски	шведски	холандски
датски	полски	италиански
испански	чешки	латински
унгарски	фински	руски

Върху пеперудитѣ, които сж една много-голяма група, едва ли има езикъ, на които да не е печатано нѣкоя научна (не популярна) работа. До сега знамъ, че сжществуватъ работи на следнитѣ 22 езици:

френски	испански	чешки	сръбски
английски	шведски	хърватски	японски
нѣмски	норвежки	полски	датски
италиански	холандски	ромънски	руски
латински	фински	български	
португалски	унгарски	грѣцки	

Не е чудно да има работи и на още други езици, обаче азъ успѣхъ да узная съ положителностъ само за тѣзи 22 езика. — Възможностъ да се проследи цѣлата литература по тази група липсва: тя брой съ десетки хиляди работи.

Това многоезичие е оказало своето влияние и често се случва единъ и сжщи видъ да се описва отъ нѣколко автора все като новъ за науката, и днесъ причинената отъ това синонимия се явява една значителна пречка. Става нужда вече отъ специални проучвания за синонимията на множество видове. Човѣкъ трѣбва сега да помни почти за всѣки видъ повече отъ едно название. Другитѣ науки сж може би само незначително по-щастливи отъ ентомологията въ това отношение. Многократното откриване на едно и сжщо нѣщо на пръвъ погледъ представлява забавителна чаровностъ; но въ днешно време то е станало сжщия мжка за всѣки сериозно работещъ ученъ. Многократното откритие еи има своята стойностъ при всички синтетично построени науки (напр. въ техниката), където то дава възможностъ да се обхване единъ въпросъ отъ различни страни, индивидуално фиксирани; но съвсемъ друга е многократността въ чисто аналогичнитѣ науки,

каквато е ентомологията и другитѣ естествени науки, където ние се стремимъ обективно да обяснимъ чуднитѣ природни явления.

Работящитѣ въ полето на много науки трѣбва да могатъ да се ползватъ отъ литературата не само на езицитѣ, говорими отъ голѣмитѣ културни народи, но и на много други езици. Отъ кжсия човѣшки животъ, който би трѣбвало изцѣло да бѣде посветенъ въ служба на науката, за да се постигнатъ нѣкакви резултати, е необходимо да се отдѣли много време за изучаване на езици и за дешифриране на разноезични публикации — кога лично, кога съ помощта на другъ. Но не е достатъчно за учения да използва източникитѣ отъ много езици: той трѣбва да може да се изразява свободно на нѣкой отъ голѣмитѣ културни езици, за да даде възможностъ неговитѣ работи да се узнаятъ отъ възможно повече хора. Инакъ той рискува, ако принадлежи къмъ нѣкоя малка нация, неговитѣ трудове да останатъ неизвестни. А това е единъ голѣмъ товаръ. Всѣки знае какво значи да се учи чужди езикъ и едва ли нѣкой отъ насъ би могълъ да се изрази що годе правилно на френски или нѣмски, въпреки че го е училъ много години наредъ въ училище. Болшинството дори не може да разбира писаното на езикъ, за който е изгубено толкова много време. За работникитѣ въ науката само единъ чуждъ езикъ не може нищо да свърши. Тѣмъ сж необходими поне четири езика. Дори за българскитѣ животни има публикувани до сега надъ 500 научни работи на 11 езика. Не е чудно защо цѣлата тази литература познава въ България само единъ човѣкъ, който е посветилъ на тази работа повече отъ десетъ години.

За това проблемата за общъ езикъ за науката много пжти се е изправяла като неотлагаемъ за разрешение въпросъ. Тази проблема става съ още по-голѣмо значение ние за човѣчеството, когато къмъ нея се присъедини и въпроса за общъ езикъ въ търговия, международни съобщения, туризъмъ, дори като посреденъ езикъ за културнитѣ нужди на малки народи, които не могатъ да създадатъ достатъчно обширна литература на своя езикъ. Никой не би помислилъ да съставя на български единъ енциклопедически речникъ, като нѣмския Брокхауесъ, или френската „La grande encyclopedie“, или „Encyclopedia britannica“. Нѣма да бѣде преведена и историята на положит. философия на Канта, нито Histoire de la révolution française на Michelet, нито деветнадесетъ томната география на Elisé Réclus, възъ основа на която Jül Wern написа своитѣ най-хубави романи, не ще излезе на български и знаменитата зоология Das Tierleben на Brehm, която има осемъ грамадни тома. Това е невъзможно първо, защото никой не ще се наеме да направи подобенъ рискъ, да вложи голѣми капитали, които никога вече нѣма да прибере и второ, подобно съчинение ще бѣде съвършено недостъпно по своята цѣна, поради малкия си тиражъ.

(Слѣдва).

БИБЛИЯТА

стария и новия заветъ

(преводъ на Есперанто отъ Д-ръ Заменховъ)

1000 страници — хубава подвързия

Цена 95 (съ пощенски разноси 100) лв.

предплатени

BONEGA PROPAGANDILO

Есперанто и ученицитѣ.

[Извадка отъ писмо].

Господинъ редакторе,

„Преди да почна да уча есперанто, у менъ се породилъ съмнение: за какво ще ми служи той? Ученикъ съмъ — не съмъ нито търговецъ, нито пътешественикъ, нито ученъ, нито маркосъбирачъ. При все това почнахъ да го уча. Защо, ще ме попитате. Е нали не намирамъ нищо полезно за мене въ него. Почнахъ, защото имахъ голѣма амбиция да зная езици. Въ училище учехме латински, френски и руски. Съ тѣхъ не се задоволявахъ, дори мразѣхъ латински — мжчната му граматика, излишността му спжваха охотата ми за учене. Примамливитѣ качества на есперанто: леснота, звучностъ и пр., съчетани съ амбицията да зная чужди езици, ме накараха да почна да го уча: изкарахъ курса. Схванахъ основнитѣ елементи на езика. Обаче сега друго започна да ме привлича: именно речникътъ на есперанто. Въ него имаше думи, като тия: karaktero, intereso, kaosо и пр., които азъ по-преди мислѣхъ за български. Сега излѣзе, че тѣ сж чуждици. Това ми откритие ме накара да продължа учението и да се усъвършенствувамъ въ езика. Започнахъ да изучавамъ тънкоститѣ му, разгледахъ речника му. И за моя почуда, намѣрихъ нови, непознати по-преди за менъ нѣща, които съ времето извикваха по-голѣмъ и по-голѣмъ интересъ. Всѣка дума въ есперантовия речникъ сравнявахъ съ българската, търсѣхъ: да ли се употребява у насъ, а съ това научахъ значението ѝ, запомнахъ я. После започнахъ да търся, отъ кой езикъ иде тая дума. Сравнявахъ съ латински, френски и руски. И за мое очудване, тоя стремежъ на търсене и сравняване на есперантския речникъ съ тѣзи на езицитѣ, които изучавахъ, незабележано ме накара да запомня значението на много есперантски думи, а съ тѣхъ научихъ много нови такива отъ френски, латински и руски. Само въ разстояние на една година (нека се знае, че следъ свършването на курса, нарѣдко се занимавахъ съ есперанто). Горезложелото е дѣло на случайни занимания, азъ научихъ много думи, увеличихъ речника си по френски, латински и руски. Но тукъ всичко се не-свършва. Следъ изучаването на есперанто, азъ обикнахъ и латински. Защото, незабележано, съзнахъ, че той е източникътъ на много международни думи, че той има богатъ речникъ, че той развива умствено младежа. Обаче, г. Редакторе, нека призная, всичко това стана благодарение на есперанто. Единичкъ той създаде у менъ интересъ къмъ чуждитѣ езици и прогони отъ мене бездействието, създавайки интересъ къмъ работа. — Освенъ това, съпоставяйки есперанто съ български, азъ изучихъ особеноститѣ на матерния си езикъ, опознахъ родната си речъ. Но не свършватъ тукъ облагитѣ отъ есперанто за ученицитѣ. Това намѣрихъ само азъ. А всѣки другъ може да открие други ползи за себе си. Есперанто е неизчерпаемъ изворъ на ползи за насъ ученицитѣ. Всѣки трѣбва да заработи въ своята областъ. И тогава заниманието му съ есперанто ще бѣде полезно и приятно. — Прочее, всѣки на работа! — Ученицитѣ да отхвърлятъ излишнитѣ игри, да оставятъ сегашното си бездействие, да заработятъ!

Тогача тѣ ще сѣзнатъ истинската цена на есперанто, ще видятъ ползитѣ, които носи международния езикъ.

Ц. Диневъ
ученикъ

Резолюция

на 13-я редовенъ конгресъ на българскитѣ есперантисти.

Тринадесетиятъ редовенъ конгресъ на Българския Есперантски Съюзъ, въ заседанието си на 17 августъ 1926 год. въ гр. Варна, по въпроса за бъдещата дейность и периодическия печатъ

РЕШИ:

1) Вменява въ дългъ на Централния Комитетъ на Съюза и на секциитѣ на сѣщия да влѣзатъ въ връзка съ разнитѣ други организации въ страната съ целъ да се прокара възприемането на езика есперанто отъ последнитѣ.

Сѣщитѣ давзематъ мѣрки за организирането на съчувственицитѣ на есперанто.

При тая дейность трѣбва всѣкога да се помни, че първото условие за постигане целитѣ на Съюза е единството на есперантскитѣ сили, строгата и разумна дисциплина, напълно подчинение на управителнитѣ тѣла и устава, както и пълната изправность на секциитѣ къмъ съюзната каса.

2) Централниятъ Комитетъ, окръжнитѣ пропагандични комитети, дружествата и групитѣ да подкрепятъ всестранно отдѣлнитѣ есперантски пропагандни организации върху началата на взаимното споразумение и въ сѣгласие съ съюзния уставъ и конгреснитѣ решения, като при това взиматъ съответни мѣрки срещу печатни издания, появили се въ несѣгласие съ изложеното по горе.

3) Намира, че на Окръжнитѣ пропагандични комитети пада задачата за създаване на нови д-ва и групи, стягането организационно на всички секции въ окръга, контролирането пропагандата на сѣществующитѣ съюзни секции — съ целъ да има въ всѣко населено мѣсто силно и изправно въ всѣко отношение дружество или група и да не останатъ никжде неорганизираны есперантисти.

4) Българскитѣ Есперантски Съюзъ ще има за единственъ официаленъ печатенъ органъ третиращъ въпроси по пропагандата, организацията и есперантизма, списванъ предимно на български съ отдѣлъ на есперанто — списанието *Bulgara Esperantisto* въ форматъ двоенъ отъ досегашния.

5) Удобрива инициативата на бившия Централенъ комитетъ за издаване отъ Съюза библиотека за наука, литература и пропаганда и натоварва бъдещия Ц. К. да продължи сѣщата работа.

6) Признава на Централния Комитетъ на Съюза изключителното право да издава и разпространява есперантски учебници, речници и др. помагала, както и правото да взима съответнитѣ за всѣки отдѣленъ случай мѣрки срещу нарушителитѣ на това му право.

Разпространяването на съюзнитѣ издания съставлява пръвъ дългъ на дружествата, групитѣ и отдѣлнитѣ есперантисти.

Резолюция

относно решението на Учен. Еспер. Лига за издаване отдѣленъ органъ.

Тринадесетиятъ конгресъ на Българския Есперантски Съюзъ, следъ като изслуша говорившитѣ на сѣвмѣстното заседание съ делегатитѣ на конгреса на Учен. Еспер. Лига.

РЕШИ:

1) Предоставя въпроса на разрешение отъ Ц. К. на Съюза, който да има предвидъ резолюцията на конгреса;

2) Препоръчва на Ученическата Есперантска Лига да съблюдава устава на Съюза, на който Лигата е колективниятъ членъ.

Esperanto-movado

Enlanda.

La 15-17 aŭgusto j. k. en la ĉamara urbo Varna okazis la XIII-a kongreso de la bulgarej esperantistoj, kiun partoprenis 80 delegitoj de la Asociaj sekcioj kaj pli ol 250 esperantistoj, gastoj el ĉiuj partoj de la lando.

La kongreson ĉeestis s-ro pastro Andreo Ĉe kiel reprezentanto de Internacia Centra Komitato, kies sekretario li estas, kaj ses rumanaĵ samideanoj, inter kiuj la bone konataj inĵ. Fiŝer kaj Tib. Morariu.

Inter la multego da salutleteroj kaj telegramoj estis tiaj de la Ministerio de Publika Instruado en Bulgario, subskribita de la ĉefsekretario, de Inter. Centra Komitato de Esp. Movado, Edm. Privat, la prezidanto de Jugoslavia Esp. Asocio — s-ro Maruzzi k. a. Personoj salutis la kongreson reprezentantoj de diversaj urbaj institucioj kaj organizaĵoj.

La bonege vizitita malferma kunsido kaj la amasaj manifestadoj de la kongresanoj tra kaj ekster la urbo faris grandan impreson al la neesperantista publiko.

Laŭ la raporto de la Centra Komitato, dum la lasta jaro la Asocio havis 50 sekciojn en la tuta lando. Krom tio estas la Ĝelernanta Esp. Ligo (kolektiva membro de Bulg. Esp. Asocio) kun 19 sekcioj. Entute la nombro de la organizitaj esperantistoj estas 3,000.

La tritagaj kunsidoj, en kiuj partoprenis la diskutitojn kun necesa seriozeco preskaŭ ĉiuj delegitoj, estis bonega signo, ke la esperanto-agantoj en la lando konscie laboras por la sukceso de la movado. Inter la prenitaj de la kongreso tre gravaj decidoj, citinda estas tiu pri formiĝo de distriktaj propagandaj komitatoj, helpantoj al la Centra Komitato de la Asocio, kiuj zorgados pri la sistema propagando en la koncernaj administraj distriktoj, kunvokante de tempo al tempo distriktajn konferencojn en diversaj lokoj, aranĝante publikajn referaĵojn k. t. p.

La elektita en la kongreso nova Centra Komitato de la Bulg. Esp. Asocio konstituigis: prez. G. Aktarĝiev, vicprez. Z. Zahariev, sekr.-kasisto Pan. Kolev, bibliot. Mih. Aĝarov kaj membroj konsilantoj Iv. Dobrev, As. Grigorov, Konst. Kirkov.

Per speciala cirkulero la C. K. alvokas la sekciojn de la Asocio kaj la tutan esperantistaron, ke ili prizorgu pri plenumo de la kongresaj decidoj kaj re-

zoluĉoj rilate al la organizo de la fortoj, propagando kaj t. p.

La sekcioj de la Asocio estas rememorigataj pri la proksimiĝo de la tradicia ĉiujara „verda semajno“, 7-14 novembro j. k.

Sofio. La 10 sept. okazis la jara kunveno de la Centra Sekcio, en kiu estis elektita nova provizora estraro, al kiu estis donitaj direktivoj zorgi pri nepra unuiĝo de la ekzistantaj en la urbo esp.-organizaĵoj kaj formiĝo de unu — sola esp. societo, laŭ la akceptitaj en la kongreso ŝanĝoj en la statuto de la Asocio. La 10-an de okt. estas kuvokata tiucele ĝenerala kunveno de ĉiuj esperantistoj en la urbo.

v. Sadovec. Ankaŭ ĉi-jare la fama en la Plevena distrikto Sadoveca foiro estis renkontejo de diverslokaj etperantistoj. La loka esper. societo jam komencis sian propagandan laboron. Baldaŭ malfermota kurso.

Pleven. La 26 sept. okazis la jara kunveno de la loka societo, en la estraro estas elektitaj: prez. Ljub. Petkov, vicpr. f-ino Mara Krušovska, sekr.-kas. St. B. Kujumĝiev, bibliot. Nešo Dinekov kaj konsilantoj Rajna Betova, Marin Kirov, Kosta Angelov. Kontr. K-to: Todor Ignatov, Mara Manolova, Mih. Markov.

La societa klubejo en hot. „Eŭropo“ estas malfermita ĉiutage.

Kun entuziasmo komenciĝis vigla laboro.

Kun la alpaŝo de la aŭtuna sezono, ĉie en la lando rekomenciĝas la serioza organiza kaj propaganda laboro. La unuaj signoj promesas sukcesojn ne malpli gravajn ol dum la pasintaj jaroj.

Eksterlanda.

Международни есперантски конгреси.

1. *Универсален есперантски конгресъ.* Състоял се е отъ 31 юли — 7 августъ въ Единбургъ.

За този конгресъ въ всички описания се казва, че е билъ веселъ конгресъ. Шотландцитъ съумѣли да го наредятъ безупречно.

Официално сж били представени есперантски организации отъ 25 страни. Петъ държави се представляватъ официално. Освенъ общитъ заседания станали сж и много частни на специалнитъ организации.

Най-важната придобивка отъ този конгресъ е есперантския лѣтень университетъ, уреденъ презъ конгреснитъ дни. (За пръвъ пжъ такъвъ бѣ уреденъ миналата година въ Женева). Лектори сж били добре познати личности. Били сж застъпени: медицина, физика и техника, лингвистика, фолклора на разни народи, интернационаленъ животъ. Най-голѣмо внимание е обрнато на фолклора: четени сж лекции за френския, немския, английския, полския и италиянския. Известни лекции отъ конгреса сж били предавани и по радиотелефона.

2) *Конгресъ на SAT (Senŭacieca Asocio Tutmonda)* се е състоял на 5 — августъ въ Ленинградъ. Билъ е добре посетенъ и отъ чужденци, главно отъ Германия и прибалтийскитъ републики. По случай на конгреса съветското правителство издало пощенски марки отъ 7 и 14 копейки съ надпись. SAT.

3) *Конгресъ на католицитъ есперантисти* е станалъ въ Спа (Белгия) на 14—17 августъ.

Есперанто и радио.

Въ тази област на човѣшката дейность есперанто печели най-голѣми успѣхи. Радио и есперанто взаимно си помагатъ въ унищожението границитъ и разстоянието между народитъ.

Презъ първия лѣтень периодъ 28 голѣми радио-емисионни станции сж употрѣбавали редовно есперанто, като голѣма часть отъ тѣхъ водятъ и специални радио курсове по езика. Тѣзи курсове иматъ стотици слушатели.

Една твърде значителна придобивка въ последно време е най-силната радио станция Daventry въ Англия. При това тя е първата въ тази страна, която почва употрѣбата на есперанто.

Станциитъ, които употрѣбаватъ редовно езика се разпредѣлятъ по държави така: Англия — 1, Дания — 2, Франция — 3, Германия — 11, Югославия — 1, Русия — 1, Испания — 3, Швейцария — 2, Австрия — 2, Япония — 2.

Есперанто е официалния езикъ на American Radio Relay League.

Есперанто и международнитъ панаири.

Употрѣбавасе като езикъ за кореспонденция и реклама отъ паниритъ въ следнитъ градове: Братислава, Прага, Райхенбергъ, Данцигъ, Хелингфорсъ, Бреслау, Франкфуртъ, Мюнхенъ, Лайпцигъ, Падуа, Барселона, Валенция и Малмьо.

Въ франкфуртския панаиръ есперанто е главния езикъ.

— Въ Естония есперанто е приетъ като ясенъ езикъ въ вжтрѣшната телеграфна служба, а сжщо така и за телеграми въ Русия.

— *Въ изложбата на германскитъ изобретатели*, станала презъ юний т. г за есперанто е било отредено специално безплатно мѣсто, като на средство, чрезъ което изобретателитъ могатъ да разпространяватъ своитъ произведения. Инициативата се дължи на самата дирекция, която и е поканила есперантиститъ да застъпятъ тамъ езика си.

— *Международниятъ панаиръ въ Будапеща* е направилъ радио-съобщения чрезъ станциитъ въ Бреслау, Женева, Копенхагенъ, Мадридъ и Виена на есперанто.

— *Чехословацката* дирекция на телеграфитъ е обявила есперанто за ясенъ езикъ за вжтрѣшна употрѣба.

— *Петиция къмъ Лигата на Народитъ* въ полза на есперанто е била отправена отъ 225 бележити представители на Бразилия. Подписали сж я: председателтъ на републиката, министри, сенатори, депутати, членове отъ литературната научна и медицинска академии, директоритъ на медицинското и географическо дружества, на политическата и др.

— *Есперантската лига въ Бразилия* е призната отъ парламента като полезна обществена организация.

— *Принцъ Леополдъ белгийски* е покровителъ на есперантската лига въ тази страна.

— *L'École universelle par correspondance* въ Парижъ, което е надъ покровителството на държавата е решило да присъедини къмъ живитъ езици и единъ курсъ по есперанто. Курсътъ се ръководи отъ познатия френски есперантистъ Rollet de l'Isle; секретаръ на Internacia sciencia Asocio.

— *Откриването на IV конгресъ на есперанто* въ Испания е станало отъ кмета на Мадридъ, а закриването — отъ министра на народната просвѣта. Председателъ на дружеството е Д-ръ Кортецъ, бившъ министъръ на просвѣтата.

— *Въ Югославия* есперанто ще бжде предаванъ официално отъ октомврий т. г. въ търговския отдѣлъ на университета въ Загребъ, съгласно новия законъ.

Езикови въпроси

П. Стоянь

членъ отъ Езиковия Комитетъ

Употрѣбяване на инфинитива следъ предлози.

Отъ г. професоръ Гросжанъ Мопень, директоръ на Академичната Секция, получихме писмо, чийто единъ фрагментъ е особено поучителенъ:

— „Питате ме, е ли употрѣблението на инфинитива следъ предлога *SEN* правилно? Отговарямъ: Да, поради следнитѣ мотиви: 1) Нито едно отъ 16-тѣхъ правила на право или косвено не запрещава такава употрѣбление. 2) Въпреки Заменхофовата декларация, съ която непрепоръчва такава употрѣбление, обаче той самъ по нѣкога е употрѣблявалъ *SEN* предъ инфинитивъ. (Напр.) „Li tion ne povas *SEN* *ELMETI* sin al ia danĝero. La suno neniam levigas *SEN* *RIGARDI* batalojn“. 3) Това употрѣбление е съвършено логично, лесно разбираемо и общо за болшинството отъ европейскитѣ езици. Мнозина есперантисти отъ различни страни все по-често и по-често употрѣбляватъ тоя начинъ на изразяване. Азъ прибавямъ, че г. Липманъ, директоръ на Граматическата Секция въ Академията, твърде упорито не одобрява запрещението“.

Но въпросътъ е по-широкъ и не се отнася само за предлога *SEN*. Може ли въобще да се позволи употрѣблението на кой и да е предлогъ предъ инфинитивъ? Нашитѣ първи граматики твърдяха, че само 3 предлога могат да предшестватъ инфинитивъ: *POR*, *ANTAŬ OL*, *ANSTATAŬ*. После ний прибавихме къмъ листата предлогътъ *KROM*, защото се забеляза, че Заменхофъ е употрѣблявалъ понѣкога инфинитивъ следъ предлога *KROM*. Напр.: „*Ĉu* ne ekzistas alia bono por la homo *KROM* *MANĜI* kaj *trinki*?“

Има ли причини прочее да се позволява прединфинитивното употрѣбление на нѣкои предлози и запрещава сжщото употрѣбление за останалиѣ? Не трябва ли да прибавимъ къмъ листата не само предлога *SEN*, но и предлога *DE*, защото самиятъ Заменхофъ написа следната фраза, която вѣроятно малцина сж забелязали, тъй като никой не е споменалъ за нея: „*Tio ĉi* neniel devus min deteni *DE* *ENKONDUKI* tiun ĉi oportunaĵon en nia lingvo“. (О. Г. Aug. 911 p. 83). Не трѣбва ли да прибавимъ сжщо предлога *ĜIS*, който Воирас, въ официаленъ циркуляръ, употрѣби предъ инфинитивъ? Да се позволи ли въобще и безразлично прединфинитивното употрѣбление на всички предлози? Да се подобри ли напр. тая фраза на г. Tellini: „*Se* l'afero konsistas nur *EL* *DONI* tradukojn, la tasko estas simpla“, или тая фраза на г. Roy: „*Nia* grupeto *POST* *DEKLAMI* poeziojn, kantas la himnon *Espero*?“

За да намѣримъ разрешението, трѣбва да се изговорятъ такива фрази, тогава ясно проличава неправилното (лошото), което вѣроятно несъзнателно е искалъ да из-

бегне Заменхофъ, запрещавайки употрѣблението на кой и да е предлогъ предъ инфинитивъ: такива изрази сж често съмнителни по смисълъ (. . . el doni заучи eldoni)

Може да се даде тоя съветъ: За предпочитане е избѣгване предъ инфинитивъ употрѣблението на предлогъ, когато слушателя би могълъ да смеси съ префиксъ. Тоя рискъ обикновено не раждатъ предлозитѣ *POR*, *ANTAŬ OL*, *ANSTATAŬ*; *KROM*, *SEN* — къмъ това фактирано обяснение на проф. Гр. Мопень можемъ да прибавимъ, че даже децата, които въ ранна възраст сж започнали да говорятъ нашия езикъ, сж бивали наклонни да употрѣбляватъ инфинитивъ следъ предлогъ.

Русе.

Прев. Гео В.

Кратъкъ курсъ по есперанто. АЗБУКА.

Aa	Bb	Cc	Ĉĉ	Dd	Ee	Ff	Gg	Ĝĝ	Hh
a	b	c	ĉ	d	e	f	g	ĝ	h
Hĥ	Ii	Jj	Ĵĵ	Kk	Ll	Mm	Nn	Oo	
h	i	j	ĵ	k	l	m	n	o	
Pp	Rr	Ss	Ŝŝ	Tt	Uu	Ŭŭ	Vv	Zz	
p	r	s	ŝ	t	u	ŭ	v	z	

(кратко)

Произношение. Всѣка дума се чете точно както е написана. Всѣка буква има винаги едно и сжщо произношение.

Обяснителна бележка. Буквата ĝ се произнася съ единъ звукъ (дж) безъ да се чува отдѣлно д и ж (български: джамия, джамъ); напр.: ĝuo, ĝemi, ĝardeno. Буквата ĥ се чува като слабо х,

ĥ е нѣщо средно между к и х (силно х): arĥeologio (археологио), ĥolero (холеро).

Буквата j е българското ѝ (майка, мозайка); напр.: maĵo (майо), foĵno (фойно), domoĵ (домой), laboreĵo (лаборейо).

Буквата ŭ се произнася както у въ думата пауза: paŭ (пау) laŭ (лау) baldaŭ (балдау), kaŭzo (кау), feŭdo (феудо), Eŭropo (еуропо).

Ударението (натъртеното произнасяне на една отъ сричкитѣ въ думата) пада винаги на предпоследната сричка: domo — домо, maĵo — майо, ĝardeno — джардено, literaturo — литературо.

Корень се нарича неизменяемата, постоянната частъ отъ думата. Въ вада, воденъ, водаръ, воденица, корена е вод.

Сжществителни (имената на сжщества, предмети, действия; на български: братъ, куче, слънце, плачене, игране). Въ есперанто всички сжществителни окончатъ на o: frato — братъ, filo — синъ, hundo — куче, domo — къща, urbo — градъ, suno — слънце, ploro — плачь, ludo — игра.

Прилагателни (думитѣ, които показватъ какъвъ е единъ предметъ, дешенъ, когаменъ е; на български: добъръ, високъ; червенъ, братовъ, градски, вчерашенъ). Всички прилагателни въ есперанто окончатъ на a: bona — добъръ (добра, добро), alta — високъ (а, о), ruĵa — червенъ; (а, о), frata — братовъ, (а, о), urba — градски (а, о).

Наречия (думитѣ, които показват *какъ, по какъвъ начинъ* или *де* става нѣщо; на български: добре, зле, братски (*какъ?*) кучешки (*по, какъвъ начинъ, какъ?*) горе, долу. Въ есперанто наречията окончатъ на е: bone — добре, frate — братски, supre — горе, hunde — кучешки, като куче, alte — високо, на високо.

Множествено число (човѣкъ — човѣци, кжша — кжши) въ есперанто се образува като къмъ единственото се прибави j: (frato, fratoj — братя; (domo) domoj — кжши; (bona) bonaj — добри; (alta) altaj — високи; bonaj fratoj — добри братя; altaj domoj — високи кжши).

(Следва).

Постройката на Есперантски домъ е пробенъ камъкъ за идейността на есперантиститѣ.

ИЗВЕСТИЯ.

Отъ Централния Комитетъ.

По поводъ запитванията на нѣкои секции съобщава се за сведение:

Съгласно устава и решението на XIII конгресъ, секциитѣ на съюза презъ 1926/27 год. внасятъ за всѣки свой членъ по 20 (за учащи 10) лв. членски вносъ, 5 лв. за К. R. и 2 лв. за членска карта. Това е задължително за всички секции на съюза. Смѣняването на неизползувани членски карти отъ мин. год. съ такива отъ настоящата, се прави съ цель да може канцеларията да бжде винаги въ течение за състоянието на секциитѣ и за да не се ощетяватъ последнитѣ за действително неизползувани чл. карти и изискани по погрѣшка въ повече. Независимо дали една секция е употребила всички чл. карти и маркитѣ за внесенъ чл. вносъ отъ предидущата година, тя е длѣжна презъ текущата да внесе въ съюзната каса следуемата се сума за всѣки свой членъ. Маркитѣ за внесенъ чл. вносъ сж единъ видъ квитанции и, както квитанция не може да съ замѣня съ друга, така и тѣхното замѣняне е невъзможно. Че нѣкоя секция не е раздала на членоветѣ си членскитѣ карти, или че не е облепила последнитѣ съ необходимото число марки, сир. ѝ сж останали такива — това не може да бжде поводъ за смѣняване, защото тя съобразно съ състава си, се е ползувала съ право на делегати. А тъй като нѣкои членове се записватъ покъсно и групитѣ имъ правятъ отстъпка, като взематъ чл. вносъ само за нѣколко мѣсеца, за да се съблюдава устава, който е изричен, добре е секциитѣ да постѣпватъ както нѣкои го вече практикуватъ, като изискватъ отъ членоветѣ преди всичко това, което се следва да се внесе въ централната каса. А за да има доходъ самата група и отъ късно записалитѣ се членове, може да опредѣли плюсъ това известенъ малкъ мес. вносъ. Напр. Централ. Соф. Секция отъ Б. Е. Съюзъ презъ настоящата година опредѣли: 30 лв. (карта чл. вносъ, гербова марка и К R) и 5 лв. месеченъ вносъ.

— Отпечатани сж пропагандически табла (32/47 см.), съдържащи азбуката (печатана и ржкописна) граматически правила и представки и надставки, всичко придружено съ множество примѣри. Таблата даватъ ясна представа за лекотата на есперанто и могатъ да служатъ за успешна пропаганда.

Ще се изпращатъ най малко по 10 екземпляра, които струватъ: на дебела хартия — 30 лв., на потънка бѣла хартия — 20 лв., като пощ. разноски поема съюза. Поржкитѣ да се придружаватъ съ стойността.

Поканватъ се групитѣ и отдѣлнитѣ съидейници да направятъ веднага поржкитѣ си и се погрижатъ за широкото разпространение на таблата по учреждения, частни заведения и пр., като се препоржчва по възможность да не се изисква заплащане на таблата по такива мѣста.

Отъ канцеларията.

— Обръща се сериозно внимание, щото всичко да се адресира:

а) За Съюза — Български Есперантски Съюзъ, Царь Борисъ 69.

б) Суми за органа — Администрация на сп. *Bulgara Esperantisto* Царь Борисъ 69.

в) Статии и дописки — Редакция на сп. *Bulgara Esperantisto*, Царь Борисъ 69.

Нѣщо, относящи се и до канцеларията и до списанието, да не се пишатъ въ едно писмо: може, обаче, да се пращатъ въ единъ пликъ.

Да не се упоменаватъ въ адреса никакви имена и титли на лица. Това особено да се спазва за записитѣ, защото иначе се причиняватъ голѣми пречки.

— Напоследъкъ се получиха нѣколко писма, съ които се съобщава че преди това сж пратени въ обикновени (прости) писма пари.

Обръща се внимание на всички, които изпращатъ пари, че трѣбва да предпочитатъ да правятъ това съ пощенски записи. При изпращането пари съ препоржчано писмо, последното непременно да се подпечатва съ червенъ воскъ. Изпращането суми въ прости писма или въ необлепени съ воскъ препор. писма е съвършено несигурно и съюзътъ не поема никаква отговорность за не получени пари.

Поради претрупаность съ работа, на канцеларията е абсолютно невъзможно да потвърждава получаването на всички суми, каквито ежедневно идватъ отъ десетки лица. Изпращането на суми съ записъ или препоржчано писмо е достатъчна гаранция за редовното получаване.

При изпращане на суми съ записъ, да се известява канцеларията съ писмо за какво е сумата.

Твърде малко отъ секциитѣ сж съобщили лицето, до което да се адресира кореспонденцията. Неизпълнителитѣ се локазатъ да сторятъ това веднага.

Секционнитѣ секретари да изискватъ чрезъ окр. проп. комитети само толкова чл. карти и марки за внесенъ чл. вносъ, колкото действително сж имъ нуждни по настоящемъ. При нужда, допълнително да изискатъ такива. Да се посочва маркитѣ за граждани ли сж или за учащи.

— Статистическитѣ листове, които се пращатъ на секциитѣ заедно съ членскитѣ карти, да не се

задържатъ до като се попълнятъ всички, а да се изпращатъ въ канцеларията щомъ се използва известно количество.

— Напомня се на секционнитъ секретари, че статистическитъ листове трѣбва да носятъ сжщия съюзень №, какъвто има съответната чл. карта, а не тоя на секцията.

— Дружеството доставя на секциитъ металически печати по общъ образецъ. Цена 100 лв. плусъ 10 лв. за пощ. разноски. При поржчка да се указва точно названието на групата.

— Съюза доставя само книги и др., които обявява въ вестника и списанието. Канцеларията нѣма възможность да изпълнява поржчки за книги, които — има случаи — и тя не знае отъ кжде да набави, понеже не е чела подобни обяви. Частнитъ обявления нѣматъ нищо общо съ Съюза.

— 20% отстъпка съюза прави само на собственитъ си издания при поржчки надъ 10 екземпляра отъ единъ видъ. Пощенскитъ разноски въ тоя случай сж за смѣтка на съюза. За единични поржчки прилагайте 15% за пощ. разноски. За „Bulgara Esperantisto“ и устава отстъпка не се прави.

Имайки предвидъ това, умоляватъ се всички, които правятъ поржчки, да изпращатъ точно следующата се сума, за да не се откриватъ смѣтки за малки суми.

Разни.

Излезе отъ печатъ книгата „Есперанто ще завладѣе свѣта“, отъ Д-ръ Д. Гаврийски съдържаща ценни данни за успѣхитъ на еспер. движение изобщо въ свѣта и поотдѣлно въ разнитъ страни. Тоя трудъ на нашия дѣненъ съидейникъ се явява не замѣнимо помагало за пропагандата. Цѣна 12 лева.

Пуснаха се въ продажба ново издание пропагандически пликове (съ текстъ и зелена звезда). 50 плика се изпращатъ срещу предплатени 33 лв.

— Доставена е книгата *Anekdotaro* отъ prof. J. Süsser. Съдържа 230 сбито напечатани анекдоти, преведени отъ нѣмски и чехски. Ц. К. препоржчва книгата „*Anekdotaro*“ като интересна за нови и стари есперантисти и особено полезна за упражнения въ курсоветъ. Цената ѝ е 10 лв. екз. плусъ съответнитъ пощенски разноски. Поржкитъ по възможность да се съпровождатъ съ стойността.

— Цѣли годишнини отъ в. „Есперанто“ (листъ за пропаганда), год. I, се доставятъ срещу 60 лв., сжщитъ безъ бр. 1 — 55 лв.

— Дружеството разполага съ по нѣколко цѣли годишнини отъ сп. *Bulgara Esperantisto* год. III, IV, V и VI, които доставя по 40 лв., год. VII — 60 лв. и год. IV безъ бр. 1—2 по 35 лв. Да се прибавятъ по 5 лв. за пощ. разноски.

— Ценитъ, дадени за стари броеве отъ сп. *Bulgara Esperantisto* важатъ само за единични екземпляри и не е възможно да се доставятъ цели течения, пресмѣтайки всѣки брой по посочената цена.

Единични броеве, по цени посочени въ обявлението на дружеството, може да се доставятъ отъ: год. I бр. 2, 3, 7/8; год. II бр. 7, 9, 10; год. III бр. 1, 2, 4, 7, 10; год. IV бр. 6, 7, 8, 9, 10/11, 12; год. V бр. 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11/12; год. VI бр. 2, 5/6, 7, 8, 9, 10 11/12.

За проследяване движението въ страната, новитъ есперантисти трѣбва да си набавятъ старитъ издания на д-вото.

— Сведения на Ц. Е. А. „*Esperanto*“ (Женева) да се искатъ отъ Д. Симеоновъ, ул. „6 септември“ 1. а не отъ съюза.

Отъ редакцията и администрацията.

Умоляватъ се съидейницитъ, които се наематъ за широкото разпространение на вестника, да известятъ незабавно въ редакцията по колко екземпляра отъ всѣки брой ще искатъ. Тия лица се задължаватъ да се отчитатъ веднага следъ разпродажбата.

— На всички, които поржчватъ за ржчна продажба 10 или повече екз. отъ единъ брой, ще се прави 20 на сто отстъпка.

Нежелающитъ да се ползватъ отъ тоя % да уведомятъ администрацията, за да се вписватъ сумитъ въ фондъ „*Bulgara Esperantisto*“.

— При промѣна на адреса, абонатитъ своевременно да съобщаватъ въ администрацията, като се посочва адреса, на който е получаванъ вестника преди това.

— Секционнитъ дописници се умоляватъ редовно да пращатъ кжси, сбити сведения за дейността на секцията писани само на едната страница на листа, ясно, четливо и правописно.

— Редакцията е въ невъзможность да препише и поправа допискитъ и затова, не отговорящитъ на горнитъ условия, не ще се печататъ.

Ricevitaj gazetoj

Съзнание, органъ на Б. У. С., год. 29, брой 2
Комедия, седми никъ за театъръ, критика, изкуство и литература, год. 3, брой 87, 88.

Наше Слово, седмиченъ вестникъ — год. 2 бр. 81 — Фердинандъ, съ подлистникъ презеденъ отъ есперанто.

Oomoto internacia, organo de universala Homama Asocio jaro 1, № 8-9, Paris.

Germana Esperantisto, jaro 2.-a, № 8-9, Berlin.

La unuigita tuthomaro, jaro 8-a № 1, Hamburg.

Litova Stelo, jaro 5-a, № 9, Kaunas, Litovio.

Novaj tempoj, monata revuo pri edukado kaj instruado jaro 5-a, № 9 — Pirna-Copitz (Germanio)

La Suda Kruco, № 74, Melbourne — Aŭstralio.

La Ora Epoko, jurnalo pri moralo kaj scienco, № 16, Baden.

Kosmoglott, organo del societate kosmoglott, annu 5, № 5. Réval, Estonia

Konkordo, organo de Jugoslavaj esperantistoj jaro 5, № 8-9, Zagreb.

Informoj de Esperanto-Asocio de Estonio, jaro 5, № 55.

За да успѣемъ, всѣки единъ отъ насъ трѣбва да се научи да запитва самъ себе си: „Какво направихъ азъ лично за успѣха на дѣлото?, преди да пита, какво сж направили другитъ.“

